

קרוב השם

הרחבת הדעת והתעלות רוחנית

● עפ"י תורת הצדיקים ●

שיעורי בית המדרש 'קרוב השם' שנמסרו מפי המשפיע הרה"ח ר' דוד גבירצמן שליט"א

תוכן העניינים

בדיבור אחד

\\ אתה, כבר יודע מה לבקש?

מי מהילדים בביתכם יחביא השנה את האפיקומן?

כנראה שאינכם מוטרדים מכך, משום שמישהו לבטח יעשה זאת.

אבל המישהו הזה כן מוטרד, תסמכו עליו שהוא מתכנן היטב מה לבקש בתמורה לשחרור מצת-הערובה. השאלה היא - האם אנחנו כבר מוכנים?

לא מזמן, בפורים, קראנו במגילה על השאלה המופנית שוב ושוב אל אסתר המלכה: 'מה שאלתך אסתר המלכה ומה בקשתך...'

המלך במגילה הוא הקב"ה ואסתר כידוע מהספרים הקדושים, היא כנסת ישראל. התשובה לא ניתנת מיד, רק במשתה היין השני מסוגלת אסתר לומר 'איש צר ואויב המן הרע הזה'.

אנחנו רוצים גאולה, אבל השאלה האם אנו נהיה מסוגל לומר זאת

בדיבור אחד
- שיחה קצרה מענייני דיומא

גם למבוגרים יש אפיקומן,

1

ענייני דיומא
- הפנימי והנסתר שבלוח השנה

רוצה להיגאל? תסכים לא להבין איך!

3

ענייני דיומא
- הפנימי והנסתר שבלוח השנה

אנחנו בגלות אבל מדמינים גאולה

7

ניסופים

לדעת בארץ זדנך

יו"ל ע"י 'ניסופים'
חבוקק הנביא 3 רמת בית שמש ג'
עורך:
הרב ישראל מאיר גלינסקי
עורך מדור 'תזכורות':
הרב יהודה גבירצמן

עיצוב ועימוד:
מאיר אנשין

לכל עניני הגליון, הערות והארות נקודות
הפצה וכד'
ניתן ליצור קשר
בטל: 054-853-7200
או במייל: k6646201@gmail.com
במו"כ ניתן להשיג את הגליון במייל הנ"ל

לשמיעת שיעורי בית המדרש
וקבלת עדכונים -
קו ניסופים:
02-664-62-01

להצטרפות לקבלת החיזוק היומי:
058-743-87-09

השיעורים הקבועים

של הרה"ח ר' דוד גבירצמן שליט"א:

ימי ראשון

לקוטי מוהר"ן - ללכת עם תורה
בשעה 21:00
סיפורי מעשיות
בשעה 21:45
ביהכ"נ 'נזר אהרן' קומה 2
רח' תורה ועבודה 4 בית וגן ירושלים

ימי שלישי

'כתוב עליך בפרשה'
בשעה 20:30
בביהמ"ד 'קרוב ה' - איתן הנחל
רח' חבוקק הנביא 5 רמת בית שמש ג'

ימי רביעי

לקוטי מוהר"ן - ללכת עם תורה
בשעה 20:00
סדרת 'היום יום'
בשעה 21:00

רח' יונה 18 רמת גן (גבול בני ברק)

● בדיבור אחד / המשך

\\ אתה, כבר יודע מה לבקש?

<<<

השליח את הבן שאל אותו: מה
תרצה שאבקש עבורך מאביך
המלך?

הביט הנסיך המגורש על רגליו
היחפות, נאנח ואמר: 'לכל
הפחות שיישלח הנה זוג נעליים
ראויות...'

כעת היה זה תורו של השליח
להיאנח: 'שוטה שבעולם, אביך
הכל יכול שואל מה תרצה, יכולת
לבקש שיחזיר אותך לארמון,
ואינך מסוגל לבקש יותר מזוג
נעליים עלובות?!'

בן המלך מצוי בבעיה וזה ברור,
אבל לא זו הצרה שלו - הצרה
האמתית היא שבן המלך אינו
מצוי בבעיה הנכונה, ברגע
המסוגל ביותר הוא מוטרד
מנעליים ושוכח את עצמו.

בשבת הגדול נהוג בקהילות
רבות לומר חלק מההגדה, זו
שעה נפלאה להכנת הנפש
לקראת הגאולה. להתבונן
ולחשוב ברצינות ובאומץ - היכן
אני צריך באמת גאולה, והאם
אני באמת מוכן להיגאל. ■

בפה מלא, במלא החושים,
בהתלהבות, בדחיפות ובאופן
הכי מפורש שאפשר - כשישאלו
אותנו, את כל אחד מאתנו: 'מה
שאלתך?'

ליל הסדר הוא לילה של יציאה
לחירות בנקודה היותר עמוקה
בנפש, ואת הלילה הזה מתחילים
בשאלות, מה נשתנה.

כדי לקבל תשובה צריכים
לשאול, וכדי לקבל תשובה טובה
צריך לשאול שאלה מספיק
טובה.

לשאול זה לבקש, וצריך לדעת
לבקש.

המשל המפורסם מספר על בן
מלך שלא התנהג כראוי וגורש
מהארמון, בלית ברירה מצא
פרנסה דחוקה כשוליה של בעל
מלאכה. הכסף שהרוויח הספיק
למנות מזון זעומות אבל לא
לרכישת בגדים ראויים, בעצם
אפילו נעליים לא היו לו.

ואז, אחרי שנים של סבל, המו
רחמי המלך אל בנו והוא שלח
אחריו את אחד מנאמניו. כשמצא

ענייני דיומא

חודש ניסן [פרק ב]

היכולת לדלג היא רק בכח הדיבור.

ששלטו על העולם, עשו זאת בכח הדיבור. הם אלו שהרשו לעצמם לדבר ולפמפם כל היום, ולא נתנו לאף אחד מלבדם את רשות הדיבור. הם ידעו שאם יהיה דיבור, תהיה הפיכה וגאולה, ולכן הם פשוט אסרו את הדיבור.

וזהו גם הגלות הפרטית של כל אחד. הוא שומע כל היום את דיבורי ה'מוטביציה' של פרעה, שמחליש את דעתו ולא מאפשר לו לחיות עם חזון, ולפחות לא 'לדבר' את החזון. וכך אדם חי את שבעים עד מאה ועשרים שנות חייו, ללא שום חזון אישי, רק משום שהוא לא מעז לדבר את זה. הגאולה של האדם, היא באותו רגע שהוא מתחיל להיות מסוגל לדבר את החזון שלו, ולתאר את זה בצבעים חיים, בלי להתבלבל מהמציאות שאינה מתכתבת עם זה.

מי שיכול לעשות את זה, הוא כבר אדם גאול, וזה רק עניין של זמן עד שזה יופיע גם במציאות. רוב האנשים לא מסוגלים לעשות את זה, הם רוצים טוב אבל לא מוכנים לומר את זה בפה מלא, ולפרט את זה באותיות ברורות. אבל מי שכן מסוגל לעשות את זה, ואם לא מול אנשים לפחות מול ה', לעמוד בשדה ולומר בדיוק את כל מה שהוא רוצה - זה אדם שיצא מהגלות.

חכמה בינה ודעת

המוח של האדם בנוי משלשה חלקים שהם ארבעה. השנים הראשונים - הם חכמה ובינה, והשלישי הוא הדעת שמכניס את המוחין לכל חלקי הגוף. הדעת מורכבת מחסדים וגבורות, ומשני החלקים הללו מורכבת כל הווייתו

פרק הקודם למדנו, שמהותו של ניסן הוא כח הדילוג. והכח הזה הוא ההיפך מהליכה לפי 'שלבים' ועל פי ההגיון. כי מי שכונה את גאולתו על שלבים לא יוכל להגיע לשם לעולם, רק מי שמוכן לדלג. והדילוג הזה הוא כח הדיבור. במאמר הבא נרחיב את הדברים למעשה.

גלות הדיבור

גלות מצרים לא היתה רק גלות של עם ישראל, אלא גם גלות השכינה הקדושה בסוד 'עמו אנכי בצרה'. הכח של השכינה שהיא מדת המלכות, הוא כח הדיבור. והגלות שלה מתבטא בגלות הדיבור, שעל זה נאמר 'נאלמתי דומיה'. השכינה נקראת 'אלקים', וכאשר חסרים האותיות 'וה' שרומזים על חכמה ובינה שהם המוחין - נשאר 'אלם'.

מציאותו של יהודי, הוא הדיבור. ובכך הוא מגלה וגואל את השכינה הקדושה. אבל כח הדיבור תלוי ב'מוחין'. אם יש מוחין אפשר לדבר, ואם לא, אין מה לדבר. וכשאומרים 'מוחין' הכוונה היא שיש חזון ויש מטרה ויש יעד, ואז יש את כח הדיבור, וזה מה שהיה חסר במצרים. פרעה הגיע עם 'הדיבורים' שלו שנקראים 'פה רך', דיבורים של ייאוש ושל עבדות, בלי חזון ובלי עתיד, והם התמכרו לדיבורים הללו ושכחו את הדיבור האמתי.

הגלות של מצרים, לא הייתה גלות פיזית, אלא גלות נפשית ורוחנית. לא היו חומות שמנעו את היציאה ממצרים, אלא כוחות של כישוף, שהכניסו בהם תודעה של עבדות. וכל זה מתבטא בכח הדיבור. כל הדיקטטורים

לפעול, אבל הוא עשה את הכל 'עד לשם'.

מיצר הגרון

וזה מה שתוקע את הגאולה של רוב העולם. הם רואים שהמציאות מונעת מהם לפעול, ולכן הם גם נמנעים מלהשתמש בכח הדיבור שכן נמצא בידם. ובאמת, הגאולה שלהם כלל אינה תלויה ביכולת לפעול אלא רק ביכולת לדבר. ואם היו מעיזים לדבר דיבורים של מוחין וגאולה, היו באים לבסוף גם לגאולה מעשית.

בין הראש לבין הגוף עומד לו הצוואר, והוא משמש כמעבר תנועה בין שני הצדדים; מצד אחד הוא מאפשר את הזרימה של המוחין לתוך הגוף, ומצד שני הוא מאפשר לגוף לבטא את המוחין שנכנסו לתוכו, באמצעות הדיבור. הצוואר הוא החלק הצר ביותר במבנה הגוף, ושם אורכים כל הקליפות והשטנים, שהם פרעה ושלשת שריו: שר האופים, שר המשקים ושר הטבחים (ליקוטי מוהר"ן סב).

כלומר, לכל אדם יש מוחין. יש לו רצונות, שאיפות, ויעדים, אבל כשזה צריך לעבור במיצר הגרון ולצאת לפועל, הוא נרתע. כי הכותרת הייתה מאד יפה, אבל כשזה צריך לרדת לרמה של טקסט, ועוד יותר, כשזה צריך לרדת לשורה המסכמת ששם צריך את החתימות ואת הערבים - הוא מקבל רגליים קרות, מוותר ונרתע לאחוריו.

וזה נכון, שיש פער בין הרצונות לבין המציאות, אבל יש משהו שיכול לדלג על זה, וקוראים לו דיבור. הדיבור יש בו כח לבטא את המוחין, את הרצונות השאיפות והתכניות, אם וכאשר הוא לא יתבלבל מהשאלות שצפות מולו, אלא יסכים לדבר את זה ברגליים יציבות ובקול צלול ובוטח, כמו משוגע שלא רואה את המציאות שמולו.

ומציאותו של האדם. אלו הם שתי כוחות מנוגדים, כח של הרחבה וכח של צמצום, חיובי ושלילי, שיחד מהווים את גופו וכל מידותיו.

על הדעת נאמר 'בדעת חדרים ימלאו', כי הדעת ממלאת את כל חדרי הלב במוחין. אבל כאשר יש סכנה על המוחין, וכפי שהיה במצרים שהיה חשש שפרעה ישתלט על המוחין ויניק מהם, אזי הדעת שואבת בחזרה את כל כולה, ומתכנסת למעלה ואינה מתפשטת בכל חדרי הקומה של האדם. ואז, אדם מרגיש ריק מרוחניות וממוחין, וזה מאד לא נעים, אבל גם פרעה לא יכול לינוק.

זה המצב שבו היו עם ישראל במצרים. הם היו בגלות הדעת, כי הדעת הסתלקה למעלה ולא התפשטה לתוך מציאות חייהם. מין חסימת עורקים רוחנית, שגורמת להרגשה מאד לא נעימה, אבל אם לא רוצים שהדם יזרום החוצה מוכרחים לעשות זאת. ואכן, המצב שלנו במצרים לא היה נאה בכלל, אבל גם פרעה היה חסום ולא היה יכול לינוק מהמוחין. ביציאת מצרים, השתחררה זרימת הדעת, וממילא גם הדיבור.

הדיבור הוא הביטוי של הדעת. דיבור אמתי, הוא לא רק נענוע שפתיים אלא ביטוי פנימי. כשהגוף מדבר את המוחין - זה נקרא דיבור. וכך צריך להיות הדיבור שלנו, דיבור של 'כל עצמותי תאמרנה', דיבור שמבטא את המוח החוצה.

כח הדיבור מתרכז תמצית בחירתו של האדם. כי אדם מורכב ממחשבה דיבור ומעשה, המעשה אינו תמיד ברשותו, אבל המחשבה היא תמיד ברשותו, והביטוי המעשי שלה שעדיין בידו הוא הדיבור. וככל שאדם בוחר בכך, ועושה שימוש בכח הדיבור לטובה, הוא בונה את בניין הגאולה בנפשו. יכול להיות שבמציאות הוא עוד לא יכול

וזה מה שרמזו יוסף הצדיק לאחיו, כשאמר להם 'מרגלים אתם'. הוא אמר להם כך: הסיבה שאתם לא מוצאים אותי, היא משום שאתם מתעקשים ללכת בדרך של שלבים, ולא מאמינים שיש משהו אחר. ואמנם כעת אתם עוד לא מרגלים, אבל אם תמשיכו בדרך זו, תגיעו למצב של מרגלים, כשכוונתו היא לצאצאיהם שאכן הפכו למרגלים.

ענייניו של מרגל הוא לראות את ערוות הארץ. את הבעיות, את החולשות, ואת נקודות התורפה, וזה מה שדופק לו כל פעם מחדש את היכולת להתקדם. הוא רוקע ברגליו ומתעקש לשאול את השאלות, האמיתיות והרלוונטיות לכאורה, שהוא באמת אינו אמור לשאול. כי אם הוא יישאר עם האמת הזאת, הוא יישאר אולי אמתי אבל גולה, ולעולם לא יראה גאולה.

ויש לנו את זה. אדם ניגש לרוחניות ולעבודת הנפש, מתוך מבט של מרגל. הוא ניגש לכל הצעה ולכל כיוון עם משקפיים שמחפשים את ערוות הארץ ואת נקודת התורפה. יכולה להיות קבוצה שלמה שיושבים בשיעור, חצי מהם אכן באו ללמוד, וחצי מהם באו כדי למצוא את הנקודה שתשכנע אותם שוב שזה לא בשבילם.

כך גם ניגשים לכל חג וכל בשורה. יש את אלו שניגשים בהתלהבות ובתקווה, ויש את אלו, שהם הרוב, שדואגים למצוא מיד את הסיבה למה זה לא קשור אלי, ולמה חבל לבנות על זה, ולהתאכזב. מוח של מרגל, שמחפש תמיד את ערות הארץ, ואת הנקודה שאותה 'אני לא יכול'. ומובטח לאותו מרגל, שאם הוא יחפש את זה, הוא ימצא ודי בקלות. אבל הדרך לגאולה תלויה בכך שאתה מסכים לא להיות מרגל, אלא לקפוץ לארץ ישראל, בלי שום אסטרטגיה והסבר טבעי.

גלות - תורת השלבים

וכאן נופלים כולם. המכשול של כל אחד בדרך לגאולה שלו, הוא חוסר האומון שלו בכח הדיבור. הוא רוצה משהו, אבל רואה את המציאות ומבין שהדרך לשם מורכבת מהמון שינויי הרגלים - הרגלי חשיבה, הרגלי התנהגות, וכל מיני הרגלים - ואם כך זה בלתי אפשרי, והוא צודק, כי כל דבר בעולם הזה בנוי משלבים, הבעיה היא שהיא לא מבין שלדיבור יש כח של דילוג, והוא יכול לדלג על השלבים ועל הקושינות.

תמצית הגלות טמונה בנקודה זו. כשאדם נמצא בגלות, הוא מתפתה מהר מאד לדבוק בתורת 'השלבים', ולכן כל פעם שמציעים לו גאולה, או שהוא מציע לעצמו - הוא מזדרז ושואל תוך כדי דיבור: אבל איך זה מסתדר עם המציאות שלי, ואיך אני רואה את השלב הבא. והתשובה היא שאין לזה תשובה, והסיבה שיש סביבך כל כך הרבה אנשים גולים ומיוסרים, זה רק בכלל שהם התעקשו לשאול את השאלות הללו כל הזמן, והם צודקים בשאלות, אבל לכן גם נשארים במצרים או במדבר.

היו אנשים במצרים שלא האמינו במושג 'דילוג', והתעקשו להבין איך בדיוק זה הולך לקרות, והם אכן נשארו שם ומתו במכת חושך. גם לאחר מכן כשהיו במדבר ועמדו להיכנס לארץ ישראל, הם התעקשו לדעת איך זה יקרה, ורצו לשלוח מרגלים שיבחנו את תנאי השטח והמציאות, כדי להתארגן בהתאם. וכשהם הלכו, היו להם נסים כל הזמן; ראו פירות גדולים, וראו אנשים מתים כדי שלא יבחינו בהם, אבל הם לא ראו את זה, אלא את ערוות הארץ.

מרגל - ערוות הארץ

כח הדיבור

חודש ניסן הוא החודש של שבט יהודה. יהודה היה המלך של האחים, וכוחה של המלכות הוא כח הדיבור. כח הדיבור הוא היכולת לדבר את מה שכולם שותקים. לכל אדם יש ציור מסוים במה הוא רצה לזכות, ואין אדם שלא רוצה לצאת מהמיצר שלו ולהשתנות לטובה, אין מי שלא רוצה פתיחת הלב ופתיחת שערי גאולה, אבל לכל אחד יש גם את השלב שבו הוא נעצר, יש מי שנעצר בשלב הראשון, ויש מי שנעצר בשלב העשירי, אבל כולם נעצרים. רק מי שיש לו את כח הדיבור, לא נעצר.

אפילו בעולם הגשמי רואים זאת. אנשים שהצליחו, הם אותם אנשים שהסכימו לדבר את החלום שלהם, בדבקות מוחלטת וטיפשית לחלוטין, בלי להתבלבל מהמציאות. עומד לו אדם וחולם על נשיאות, וכולם מסביבו מסובבים על הרקה, ומראים לו את העובדות ואת הסטטיסטיקה שזה בלתי אפשרי, והוא ממשיך לדבוק בזה למרות הכל, ומנצח נגד כל התחזיות.

מה הביא אותו לכך? היכולת שלו לא לענות תשובות. אם הוא היה עוצר רגע אחד, רק כדי לענות על שאלה אחת מתוך רבות, באותו רגע הוא היה יכול לגנוז את החלום. אם הוא מרגיש צורך לענות, מהר מאד הוא ישתכנע בעצמו שזה לא אפשרי. מי שמנסה להסביר את הדיבור שלו בכלים הגיוניים, יראה שזה מנותק מהמציאות. הדרך היחידה לשרוד את זה, היא ללכת ראש בקיר, ולומר לפרעה: כמו שאתה יורה, גם אני יורה. אם אתה מפעיל מואזין ברמקולים, אז אני מפעיל שמע ישראל באותם דציבלים.

מי שהולך על זה, ומאמין בכח הדיבור -

עושה את הצעד הראשון והעיקרי בדרך לגאולה. יכול להיות שיקח זמן עד שיראו את השינוי, וביןתיים אתה צריך להאמין שאתה גאול למרות שכל הסביבה שלך משדרת לך שאתה לא כזה, אבל אם לא תתבלבל ולא תרגיש צורך להתנצל, אלא להמשיך לשדר לעצמך את הדיבור בשיא ההתלהבות והשמחה והאמונה, יש לך את כח המלכות, וזוהי הגאולה בעצמה.

גאולה ראשונה ואחרונה

היהדות מבוססת על שתי גאולות - גאולה ראשונה שהייתה ביציאת מצרים, וגאולה אחרונה שתהיה בביאת המשיח. ושתיה הגאולות הללו קיימות אצל כל אחד. הגאולה האחרונה היא השלב שבו הוא יזכה למה שהוא רוצה לזכות, אבל הגאולה הראשונה היא היכולת לדבר על זה, גם לפני שזה קרה. וזה בעצם כל מה שיש לנו מיציאת מצרים.

לכאורה לא נשאר לנו כלום מהגאולה הראשונה, כי כעת אנחנו נמצאים בגלות או מה יש לנו מזה. והתשובה היא, שאכן יציאת מצרים היא גאולה שיש אחריה גלות, אבל זו בדיוק הגאולה שמלווה אותנו כעת. כי מה שאנו זקוקים כעת, בשלב של טרום הגאולה השלימה, היא גאולה כזאת שמאפשרת לנו לדבר על חזון של גאולה, גם מבלי להיות עדיין גאולים.

'פסח' הוא מלשון פה סח. והוא מתרכז סביב כח הדיבור. אנו יושבים בליל הסדר, ועוסקים שעות בדיבור של סיפור יציאת מצרים, וחסידי ברסלב נוהגים לומר את זה בקול רם ובצעקות, כי זה המסר של חג הפסח ויציאת מצרים - אתה עדיין לא גאול בשטח, אבל יש לך את כח הדיבור, ואם תקלוט את זה, יש לך גאולת הנפש.

ענייני דיומא

לילה של דמיון

- ליל הסדר, והיהדות בכלל - מורכבים מהמון אלמנטים של 'דמיון' וכאילו'
- כדי לצאת מגלות לגאולה - לא די בתנועה פיזית, אלא בתנועה פנימית
- והחיבור בין החוץ לפנינים הוא באמצעות כח הדמיון

כל זה אנו חוגגים את חג הפסח, עורכים את ליל הסדר, וקוראים לזה 'זמן חירותנו', וכי אין זה לועג לרש? כל ההישגים והיתרונות שזכינו להם ביציאת מצרים, הגשמיות וגם הרוחניות, כבר מזמן פגו ונעלמו לכאורה.

במשך הזמן איבדנו את ארץ ישראל ואת בית המקדש, איבדנו את המעמד הרוחני שהיה לנו, ולא נשאר זכר מכל הרכוש הגדול שיצאנו אתו ממצרים. מה בצע אם כן להמשיך ולחגוג את החירות הזאת. דומה הדבר לעבד זקן, שחוגג כל שנה חג חירות, וכששואלים אותו על איזה חירות אתה מדבר, הרי אתה עבד, הוא משיב, שלפני הרבה שנים הוא השתחרר מהאדון הקודם...

הכותרת של ליל הסדר היא: 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים'. כלומר, יש כאן איזה משחק שעלינו לשחק, ולצייר לעצמנו ואת עצמנו 'כאילו' אנו יוצאים ממצרים. הסבא שלנו היה מצווה לעשות את ההצגה הזאת, וגם האבא, וגם אנחנו. מה זה אומר?! האם כל הסיפור של ליל הסדר הוא 'כאילו' אחד גדול? 'כאילו' כל כך רציני, שבמסגרתו אנו מקפידים בכל מיני הקפדות: לשאול שאלות, להסב דווקא על צד שמאל, ועוד ועוד, הכל בשביל ה'כאילו' הזה?!

חירות המוחין

מובן שיש כאן נושא יסודי שמשליך על כל היהדות שלנו, ובכדי להבין אותו נקדים כמה הקדמות, שלאחריהם הדברים יתחברו זה לזה, ויציגו לנו תמונה שלמה.

אחד מהנושאים המרכזיים של פסח בכלל, וליל הסדר בכלל - הוא השימוש בכח הדמיון. היהדות שלנו בנויה על הרבה הנהגות של 'דימוי', בפרט אצל אלו הנוהגים על פי הקבלה. יש המון הקפדה על צורה, על מראה וצבע וכיוצא בזה; בשבת למשל יש הקפדה על צורת החלות, גביע הקידוש, צבע הבגדים וכיוצא בזה. ובליל הסדר, כולנו הופכים להיות מקובלים, ומקפידים על המון פרטים; צורת הקערה וכל פרטיה, סדר הסימנים של הלילה, צורת הישיבה ועוד. וזו ההודמנות ללמוד את הנושא הזה, ולהבין את מקומו במערכת היהדות.

על מה ולמה

נפתח בשאלה מתבקשת. במשך מאות שנים היהודים נמצאים בבית כלא מפחיד ומאיים, והנה מגיע הרגע והם עומדים להיגאל, אבל רגע אחד קודם, הם עוצרים וחוגגים 'ליל הסדר', על כל פרטיו ודקדוקיו ועם כל סדר ההגדה (כמובא ב'מאור עיניים'), ורק לאחר מכן יוצאים החוצה.

וזה מאד מוזר ולא מובן. מה פתאום ומה הקשר לעשות את החגיגה הזאת כאן ועכשיו. וכי לא הרבה יותר הגיוני לצאת תחילה החוצה, לסיים את הגלות המעיקה, ואז, כשכבר נמצאים בחוץ ונושמים לרווחה, לחגוג ולחגוג עד בלי די. איזה טעם יש לכך שהם חוגגים את חירותם עוד קודם שזה קרה, ובתוככי הכלא בעצמו.

השאלה נוגעת גם אלינו. אנו כיום בתוככי הגלות האיומה, ובמשך ההיסטוריה היו מצבים שבהם עמדו יהודים רגע קודם הריגתם - ובתוך

היסוד הראשון הוא, שעבודות וחירות אינם תלויים כלל וכלל במציאות הפיזית ובתנאים הסביבתיים, אלא אך ורק במציאות הפנימית שנקראת 'מוחין'. יכול להיות אדם שמשועבד פיזית בשעבוד קשה ומפרך, אבל הוא לגמרי בן חורין - כי יש לו 'מוחין'. ויכול להיות אדם שאינו משועבד לאף אחד ולשום דבר, וכל כולו חי בתודעת עבדות, רק משום שאין לו מוחין.

כל מערכת היהדות בנויה ומיוסדת על 'בניית המוחין', והזמן המרכזי ביותר בהקשר הזה, הוא ליל הסדר. זהו הלילה שבו אנו עוסקים במוצהר בהמשכת מוחין, וכל הסדר של הלילה כולל חמשה עשר הסימנים מבוסס על הסדר של המשכת המוחין. יש מוחין דקטנות ראשון וגדלות ראשון, וכן מוחין דקטנות שני וגדלות שני. וכל חלק בסדר הלילה; כל אחד מארבעת הכוסות, וכל אחד מהסימנים והנהגות הסדר - ממשיך אלינו עוד אחד מחלקי המוחין.

אין צורך להבין כרגע את מהות המושג 'מוחין', ולא להיכנס לפרטים של קטנות וגדלות וראשון ושני וכל השאר. רק להבין ובעיקר להאמין, שיש מבנה שלם שנקרא 'מוחין'. וכשם שאנו יודעים ורואים במוחש שהגוף יש לו מבנה; ראש, ידיים ורגליים, ושאר חלקי הגוף, כך בדיוק יש סדר של מוחין, שמתאימים במקביל ממש לסדר קומת הגוף, והם אלו שמזרימים אליו חיות. ויש בזה גם דרגות, שמקבילים לגילאים הפיזיים; תינוק, ילד, בחור ומבוגר, ובשפת הקבלה: מוחין דעיבור, מוחין דיניקה, ומוחין דגדלות.

בני בכורי

והמסקנה העיקרית והקריטית הנצרכת לענייננו, היא ההבנה שכל חיותו וחירותו של האדם, תלויים אך ורק במצב 'המוחין' שלו.

זה מה שקובע אם הוא תינוק, ילד, בחור או מבוגר. וזה גם הדבר היחיד שקובע אם הוא עבד או בן חורין. וכאשר אנו מדברים על גלות וגאולה - במצרים ובכל הגלויות, המשמעות היחידה היא: האם יש/היה מוחין או לא. גלות מצרים פירושה שלא היה להם מוחין, ויציאת מצרים משמעותה שהם קבלו מוחין, וכך גם לגבי הגלות והגאולה שלנו.

וזה לא רק משהו אישי, אם אני עבד או בן חורין, אלא גם כל 'יכולת התפקוד' כביכול של העולמות העליונים, תלויים ועומדים במצב המוחין שלנו כאן בעולם. כאן בעולם יכול להיות אחד חסר מוחין שנדמה כחברה'מן, אבל בעולמות העליונים אי אפשר לפעול כלום בלי מוחין, ואם אין לך מוחין אז אתה לא יכול לפעול, ואם לכל עם ישראל אין מוחין, אז הכל מושבת.

ה' יתברך ככל כביכול את כל השעשועים והנחת רוח שלו, וכל הפעולות הרוחניות שבכל העולמות - לכך שיהיה אדם כאן בעולם שיעשה את הפעולה הפשוטה של נטילת לולב, וקשירת ציצית. יש עולמות אין מספר והם מתוארים בהרחבה בספרי הקבלה, אבל לכל זה אין שום משמעות בלעדנו. וזה לא 'חיווק' אלא 'עובדה': אם אין יהודים, אין שום משמעות לכל העולמות.

ובנקודה הזאת, נעוץ תורף הויכוח כביכול בין הקב"ה לבין פרעה. הקב"ה שולח את משה לומר ולטעון: הבן שלי נמצא אצלך ואני דורש לשחררו, ופרעה מתעקש שמה פתאום, והם בכלל שלו. וסביב הויכוח הזה נסוב כל הסיפור של יציאת מצרים וכל עשרת המכות, שכולם נועדו להבהיר שאכן הנכון הוא שאנחנו בניו של מקום, ושייכים אליו. מה הויכוח?

גלות מצרים ■

ענייני דיומא

רוצים בסך הכל שתפסיק לפרנס את הרשע הזה שהורס לך את החיים.

הגאולה ממצרים, וגאולתו הפרטית של כל אחד - היא באמצעות הארת מוחין אדירה, שמופיעה בכת אחת כמו פלש אדיר, שמסנוור את הקליפות ומבלבל אותם, ואז הם מרפים את אחיזתם ואנחנו יוצאים לחירות, ואז יכולים להתחיל לבנות בחזרה את המוחין לפי הסדר. ובשביל זה אנו צריכים להשתמש בכח הדמיון.

כח הדמיון

היהדות מורכבת מהמון פעולות של דמיון. כל המשכן ובית המקדש היו מורכבים מ'דמיון'. קבלנו ציווי לבנות את המשכן ואת הכלים שבו בצורה מסוימת מאד, וכל זה כביכול ציור ודמיון לצורת השכינה, כמובא בזוהר שכל חלק מחלקי המשכן היה מכוון כנגד אבר מהשכינה. ועל ידי הציורים המדויקים הללו, היה בידנו להמשיך השראת השכינה לתוך העולם.

'אדם' מלשון דמיון. אחד הכשרונות היסודיים ביותר שיש לאדם, גם לאלו שאינם מוכשרים בשאר תחומים - הוא כח הדמיון. כל אדם הוא חקיין ברמה מסוימת, והוא מחקה את מי שעושה עליו רושם גדול, אם מחמת הערצה ואם מחמת פחד. כשילד שומע סיפור, הוא כל כך נכנס לסיפור עד שמבלי משים הוא עושה פרצופים לפי הדמויות של הסיפור.

זו תנועה כל כך בסיסית, שהיא עובדת ברוב הפעמים בצורה בלתי רצונית וללא בחירה. אין אדם שלא עושה חיקויים, גם אם הוא לא שם לב. אחד רוצה להיות עשיר, אז הוא מסגל לעצמו תנועות של מישהו עשיר שהוא מכיר, השני רוצה להיות בריון אז הוא משתמש בתנועות כאלו. החיקוי הוא שלב מאד ראשוני, עוד לפני שאדם בכלל מחליט

זה בדיוק הויכוח. גלות מצרים היא לא רק משהו עצוב, אלא טרגדיה עולמית. פרעה לקח את נשמות ישראל, ותחת שהם יהיו הטורבינה שמפעילה את כל העולמות, הוא הסב אותם לגנרטורים שמפעילים את הממלכה הפרטית שלו. הוא שלט בהם, וינק מהם את כל חיותם. ובכך הוא גרם למצב, שיהודי אינו יכול כלל לחשוב על מהותו האמתית ולשרת את כל העולמות, אלא רק לחשוב על פרעה ולשרת אותו.

וזה עבד. מהכח הזה פרעה בנה את האימפריה האדירה בתבל ושלט בכל העולם, הכל על חשבון הבטריה היהודית. פרעה לא היה צריך את העבודה הפיזית שלהם. הוא השתמש בזה רק כתירוץ כדי לקבל את הכח הרוחני שלהם ולייסד על כך את ממלכתו החובקת עולם. ועל זה יש מאבק כביכול: הקב"ה טוען הם שלי והם אמורים לייצר את הנחת רוח עבורי, ואילו הוא מתעקש על כך שלא, הם עבדים שלי ומייצרים עבורי את כל המערכת.

המצב הזה הביא לכך שהשכינה הייתה כביכול בגלות. השכינה נקראת כביכול 'אשה', אבל כאשר אין שום נחת רוח שעולה מאתנו, היא יורדת מדרגתה והופכת להיות בבחינת 'שפחה'. וזה אומר שאין אפשרות לשום קשר וייחוד בין קב"ה ושכינתיה, כי אין את הבנים שיביאו נחת ויפעלו כביכול את השלום-בית הרוחני.

וכך זה גם בגלותו הפרטית של כל יהודי, כאשר הוא נופל תחת הקליפות ומתחיל לשרת אותם ואת מטרתם, הוא בעצמו מתייבש והוא מייבש ביחד את השכינה כביכול, שנאלצת להיפרד ולהתרחק מבעלה, ולהיות שפחה. ואז מגיעים הצדיקים שרואים את זה, ומרחמים עלינו ורוצים לגאול אותנו, ואנחנו לא מבינים מה הם רוצים מאתנו. הם

להיות כזה, וקודם שלומד איך לעשות את זה.

וכך מסדרים הספרים הקדושים את כל סדר עבודת המדות, הכל על פי דמיון של מעלה, ובכך אנו מתחברים לזה ואף מעוררים את זה.

זה כח מסוכן מאד, כי הוא עלול לאבד לאדם את זהותו, אבל הוא גם ובעיקר כח חיובי מאד, כי רק באמצעות הכח הזה אנו יכולים להתחבר לכוחות רוחניים. הדמיון יוצר חיבור, ולכן כשמעריצים מישהו מחקים אותו, כי זה דרך ואמצעי להיות כזה. ואלו שאכן הצליחו, הם אותם אלו שהיו חזקים כל כך בדימוי הזה, בלי להתבלבל ובלו להיות נבוך עד שהגיעו לזה. ומהסיבה הזאת כל כך מסוכן לחקות דברים רעים, אפילו בצחוק ובטעות.

ולכן כל היהדות בנוי על ציור ועל דמיון, בפרט תורת הקבלה. וכן בית המקדש היה מקום מלא דמיון דקדושה, שגרם לחיבור רוחני עמוק באמצעות הדימוי הזה. וזה גם הכח של סיפורי צדיקים, שאם מספרים אותם נכון, זה גורם לחיבור ודבקות. ובליל הסדר כולנו נעשים מקובלים, ועושים המון ציורים ודמיונות של חירות וקדושה, כדי להתחבר אל החירות, ולצאת מהגלות.

חיקוי קדוש

ולכן יש לנו ביהדות הרבה הקפדה על צורה ועל התנהגות. כי ההתנהגות המסוימת הזאת, מעוררת בנו דמיון קדוש, שמחבר אותנו לאותו כח רוחני אליו אנו מכוונים. הכלל הוא, שכל אדם הוא 'מרכבה' לדבר שאותו הוא מדמיין, ואם לא תדמיין דמיונות של קדושה, תהיה מחובר בהכרח לדמיונות של הבלים או גרוע מכך, ואם לא תהיה 'מרכבה' דקדושה, אתה עלול להיות 'מרכבות פרעה'.

ליל הסדר

כאשר עם ישראל היו במצרים, הם היו בהכרח חקיינים של פרעה. הייתה אליו הערצה וגם פחד, וכל שפת הגוף שלהם והלך המחשבה היה חיקוי של פרעה. במצב כזה בלתי אפשרי לצאת ממצרים, כי גם אם פיזית הם יצאו משם, אבל התודעה שלהם כל כולה תודעה של עבדות ושעבוד לפרעה. אין להם סיכוי לעשות תנועה אחת של בן חורין, כי זה סותר לחלוטין את תנועת הנפש הפנימית שלהם.

אדם מטבעו חייב לחקות מישהו, ואין אדם שאינו עושה תנועה שגנב ממישהו. השאלה איננה אם אתה חקייני ומדומיין אלא רק 'של מי'. האם של הקדושה או של הסטרא אחרא. העולם מלא בציורים ודימויים שתופסים את העין ואת הלב, ואם הרוחניות נשאר קפואה ויבשה, אין סיכוי לשרוד את המאבק, ולהתחבר אל הקדושה. כי בלי כח הדמיון אי אפשר להגיע לשום דבר.

כדי לצאת ממצרים, הם היו מוכרחים לעשות 'המחזה' של יציאת מצרים, ולחבר אליו לגמרי את כח הדמיון. לצורך כך, הם עצרו רגע קודם היציאה, ובתוך מצרים הם ישבו לערוך שולחן ולחגוג ליל הסדר, 'כאילו' הם כבר יצאו. מחזה דמיוני של חירות, כדי לצאת מהחיקוי הדמיוני של פרעה, ולהתחיל לדמיין ולחקות את החירות.

את מצות הדבקות אנו מקיימים באמצעות ההליכה בדרכיו. כי אם הדבקות היא משהו ערטילאי, שאין לו שום דמיון במציאות, אין לזה סיכוי לקרות. רק באמצעות הליכה בדרכיו, שהם פעולות של דמיון שמתלבשות כאן בתוך העולם, אנו יכולים להידבק בו.

וזה גם מה שאנחנו עושים בליל הסדר. אנו אכן נמצאים בגלות, והגלות הזאת מסגלת לנו התנהגויות של גלות. אנו חיים יום וליילה בדמיון של גלות, וכל התנועות שלנו הם חיקוי של זה. וזה ממכר אותנו לתודעה של

ענייני דיומא

ישאיר אותנו מחוברים פנימה למצרים. ולכן, אמנם צריך לצאת ולברוח, אבל מוכרחים לשלב בזה אלמנטים של גאולה, כדי שתהיה לכך משמעות.

אנו נמצאים בין הגאולה הראשונה לגאולה האחרונה. הראשונה הייתה 'בחיפזון', ועל האחרונה נאמר 'כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו'. ואנו משלבים את שניהם יחד, עלינו אכן לצאת ממצרים ולברוח משם מהר ככל האפשר, אבל נצליח לעשות זאת, רק אם נמזג לתוכה את התודעה שתתגלה בגאולה העתידה, תודעה פנימית של חירות ומוחין, שנובעת מתוך הידיעה שאנו בניו של מקום, וכל העולמות תלויים בנו.

סיכומו של דבר. בליל הסדר יורדים מוחין גדולים ונפלאים, והלילה הזה הוא לילה של אורות ופצצות תאורה. אבל הכל מלוכש בהנהגות; צריך יין וארבעה כוסות, צריך מצות וקערה, צריך כרפס והסבה. וכל אחד מהפרטים של הסדר, הוא דמיון מדויק וקדוש שמכוון כנגד אחד המוחין, וכל תנועה בלילה הזה, ממשיכה לנו הארה אחרת, ומוחין אחרים, והכל מדויק ומכוון.

התפקיד שלנו הוא לעשות 'כאילו'. לכוון את השולחן של הסדר בדיוק לפי הסדר של המוחין, ולא להתחשב כלל בעובדה אם אני מרגיש או לא, כי גם אם אני מרגיש זה לא העניין, וגם אם אני לא מרגיש זה בכלל לא משנה. העיקר הם התנועות של הדמיון, שמחברים אותנו לשם, ועושים את הבלתי אפשרי - להמשיך לנו מוחין, חירות וגאולה. ■

עבדות וגלות, ואין סיכוי לצאת מזה לעולם. ולכן אנו מוכרחים לעשות לילה של 'כאילו', ולחגוג סדר שלם שמכריח אותך להתנהג בהתנהגויות של מלך, גם אם אתה לא מרגיש כך, וגם אם זה ממש לא נוח לך, כי רק כך תשתחרר מהתודעה של הגלות, ותוכל להיכנס לתהליך של גאולה.

גלות וגאולה הם לא מציאות, אלא כאמור - תהליך תודעתי פנימי של מוחין. והתהליך הזה מתעורר ומופעל באמצעות הדמיון. אם אתה מחקה ועושה תנועות של עבד, תהיה לך תודעה של עבד, ואתה תאבד את המוחין ואת החירות שלך, גם אם טכנית אתה משוחרר. ומדה טובה מרובה, אם אתה מחקה ועושה תנועות של בן חורין, גם אם טכנית אתה עבד ומשועבד, תקבל תודעה ומוחין של חירות.

חיפזון או חירות

הלילה הזה כולל בתוכו שתי התנהגויות סותרות. מצד אחד יש בו הנהגות של חיפזון, ומצד שני הנהגות של מלכות ומתינות. עם ישראל הצטווה להיות במצב 'היכון'; נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם, וגם לא להכין צדה. ומצד שני הם מצווים להתנהג במתינות ולא לברוח בלילה כמו גנבים. אנו אוכלים מצה שהיא 'לחם עוני' ונאכלת בחיפזון, אבל אוכלים אותה בהסבה כבני מלכים וכמי שיש לו את כל הזמן שבעולם.

המשמעות היא שאנו אכן צריכים לברוח מהרע, ולצאת כמה שיותר מהר מהגלות, אבל יחד עם זה מגיעה ההבנה, שאם זה יהיה בבהילות ובלי יישוב הדעת, זה פשוט לא יעזור לנו ולא יוציא אותנו החוצה, אלא

<<< המשך מעמוד 6

רועה, וכמו שאמרו חכמי העולם שההמון הוא טיפשי ונמוך, ומקבל רק דיבורים בגובה הרגליים. אבל מי שאינו רוצה להיות רוב העולם, מחפש דיבורים שלא מדברים לרגליים אלא בגובה השכל והלב, ואז אין שום כח שיכול לעמוד בפניו.

ביציאת מצרים אנו יושבים כמו מלכים, למרות שזה בכלל לא מתכתב עם המציאות, כי רק זוהי הדרך לגאולה. התורה, כשהיא ניתנה לנו, רק מספרת לנו על שלימות, כביכול בלי להתחשב בכל מה שיכול לעבור בדרך, כי אם תתחשב בכל זה, לא תעשה שום צעד ולעולם לא תגיע. אבל אם תתמקד בחזון, ותאמין בו בדבקות נאיבית וטיפשית, אתה תגיע ועוד איך.

לליל הסדר, אנו מזמינים את כל הילדים הבעייתיים. כל אלו שדואגים תמיד להפריח לחלל את שאלת המליון, ולקבל את הגושפנקא שאכן הם לא יכולים. את כולם אנו מזמינים, ומי שמעז לשאול שאלה כזאת, אנו מקהים לו את השיניים, ומלמדים אותו לשתוק, ורק ללכת באמונה עיוורת אחרי כח הדיבור והאמונה, ואז הוא מצטרף לסיפור של הגאולה. כולם מוזמנים. ■

ולכן, תצעק את זה בכל הכח. כי אתה עומד לפגוש בדרך הרבה אנשים שיחלישו את דעתך. אז כדאי לך להצטייד מראש, ולהעצים את עצמך בכח הדיבור, ועם זה תלך קדימה בלי להתבלבל. הגאולה האחרונה שהיא המימוש של החזון - אינה תלויה בך, והיא תהיה על ידי הקב"ה בהגיע העת, אבל הגאולה הראשונה כבר כאן ואתה יכול לממש אותה. פשוט, תאמר אותה, בלי להסביר איך ולמה.

דמגוגיה

ההיפך של גאולה, היא דמגוגיה. דמגוגיה משתמשת גם כן בכח הדיבור, אבל היא תמיד מביאה דיבור חלול וריק מתוכן. אלו הם בדרך כלל דיבורים מועתקים ולא דיבורים שבאים מתוך עבודה, וזה הדיבור של פרעה שנקרא 'פה רך'. דיבור שלא קשור אליך ואין לך שום בעיה להעביר אותו הלאה, בלי שום אחריות.

דיבור אמתי, הוא דיבור שמבטא רצון ממוקד, והדיבור הזה חותך וחודר, ובלי להבין למה יש בו כח שכנוע אדיר. רוב העולם אין להם את זה, ולכן הם כצאן ללא